

ปัญหาการผลิตภาพยนตร์การศึกษาในประเทศไทย

(Educational Film Production Problems in Thailand)

โดย

นายชอุ่ม ประเสริฐสกุล

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔

๐๐๐๖๒๐

I15497419

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฯ ชำระค่าธรรมเนียมนี้ เป็นส่วน
ประกอบการศึกษา ตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

1152 ๒๖:๓๖

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิธานิพนธ์

[Signature]

ประธานกรรมการ

กรรมการ

[Signature]

กรรมการ

[Signature]

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย อาจารย์สนั่น ปัทมะหิณ

เรื่อง ปัญหาการผลิตภาพยนตร์การศึกษาในประเทศไทย

ผู้วิจัย นายชอุ่ม ประเสริฐสกุล แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา
คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘

บทคัดย่อ

- ความมุ่งหมาย** การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษา สำนวน และวิเคราะห์
ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตภาพยนตร์การศึกษา ในด้านความมุ่งหมาย
และประเภทของภาพยนตร์ที่ผลิต เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่
ช่วยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วิธีดำเนินการผลิต งบประมาณค่าใช้จ่าย การผลิต ทัศนคติและความเห็น ตลอดจนปัญหา
และอุปสรรคที่ทำให้การผลิตภาพยนตร์การศึกษาไม่เกิดผลดีเท่าที่
ควร เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป
- การดำเนินการ** สร้างแบบสอบถาม แล้วส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์ (Structure
Interview) หัวหน้าหน่วยโสตทัศนศึกษาที่มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษา
และหน่วยงานที่มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา
ศึกษาค่าต่าง ๆ จำนวน ๒๑ แห่ง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแจก
นับ แจกเสนอเป็นตาราง วิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย นำ
ผลของการวิจัยมาอภิปราย สรุปและเสนอแนะ
- ผลของการวิจัย** พบว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ที่มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษา มีหน่วยโสต
ทัศนศึกษาเป็นผู้นำการผลิต และสถาบันการศึกษาของทางราชการ
ทหารและตำรวจ มีหน่วยผลิตภาพยนตร์ที่อยู่ในกรมหรือกระทรวง

เกี่ยวกับเงินยืมให้ และในเชิงงบประมาณที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยแล้ว มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษาประเภทต่าง ๆ มากขึ้นกว่าอัตราเฉลี่ย ที่มีของเมื่อ ๕ ปีที่แล้ว และมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการผลิตภาพยนตร์การศึกษาที่สำคัญ ๆ คือ

๑. ยังมีการผลิตภาพยนตร์ที่ใช้ระยะเวลาการสวณสั้นน้อยกว่าที่ควร
๒. ขาดช่างเทคนิคที่มีความรู้ความสามารถ
๓. งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ
๔. ราคาสวนที่อำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการผลิตภาพยนตร์
๕. ขาดการวางโครงการและวัตถุประสงค์สำหรับการผลิตภาพยนตร์การศึกษาที่แน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ด้านการผลิต ควรมีการกำหนดและเปลี่ยนแปลงไปใช้ภาพยนตร์ ๘ มม. เป็นภาพยนตร์การศึกษา สมควรให้มีการผลิตภาพยนตร์ระยะเวลาการสวณให้มากขึ้น

ด้านการบริหาร ควรจัดให้มีศูนย์ผลิตภาพยนตร์การศึกษาระดับชาติ หรือระดับสายงาน ควรมีโครงการและวัตถุประสงค์สำหรับหน่วยงานผลิตภาพยนตร์โดยเฉพาะ ควรมีการประเมินผลภาพยนตร์ที่ผลิต จัดหาข้อเสนองานให้ทางวิชาความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่

ด้านงบประมาณ ควรจัดงบประมาณสำหรับวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือให้พอเพียง ควรติดต่อขอความช่วยเหลือจากองค์การต่างประเทศ

ด้านกำลังคน เพิ่มอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ควรจัดให้มีสถาบันการศึกษาวิชาภาพยนตร์ชั้นสูง เพื่อผลิตช่างเทคนิคที่มีคุณภาพ และสมควรจะให้มีการจัดหาวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ เพิ่มเติมให้กับสถาบันการศึกษาที่มีการสอนวิชานี้อยู่แล้วให้สามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title : Educational Film Production Problems in
Thailand

Name : Mr. Cha-oom Prasertsagool

Department : Audio - Visual Communication, Graduate
School, Chulalongkorn University, Thailand

Date : April 22, 1971

Abstract

Purpose To study, survey and analyse the problems concerning the educational film production in Thailand.

Procedure Twenty one heads of audio - visual departments in the universities and other organizations which have been producing educational motion pictures answer the questionnaires and structure interviews, collect data, tabulation and present in percentage and mean.

Result Educational motion picture productions are made in almost every university. Units which are primarily involved in production tend to be placed in audio - visual department already established.

The major problems and obstacles can be summarized

as follow :

1. The majority of film production is to record institutional activities and for public relations purpose. Instructional or class-room film production is very rare.
2. A lot of qualified, well trained and skilled technicians are badly needed.
3. A big budget to increase amount of materials, equipments and instruments for production units is mostly needed.
4. Film production units are not well organized and their objectives are not yet being set.
5. The physical facilities of film production units are needed.

มติกรรมบรรณการ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัญหาการผลิตภาพยนตร์การศึกษาในประเทศไทย" (Educational Film Production Problems in Thailand) ซึ่งเป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญาโทของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากอาจารย์สละ ปัทมะทิน อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย ได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ศาสตราจารย์ คำเอก วรวงกูร อาจารย์สุทร สุวรรณศาสตร์ และอาจารย์นิศา วิชพันธ์ ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหัวหน้าโสตทัศนศึกษา และหัวหน้าหน่วยผลิตภาพยนตร์ที่เป็นกลุ่มบรรณการของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้ด้วย

ธนู ประเสริฐสุด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ฉ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
ความจำกัดของการวิจัย	๔
คำจำกัดความของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินงานวิจัย	๑๐
คุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๑๑
บทที่ ๒ การศึกษาค้นคว้าเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง	๑๒
รายงานการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง	๑๒
หลักการ ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์การศึกษา	๑๒
ความหมายของภาพยนตร์การศึกษา	๑๒
ชนิดและประเภทของภาพยนตร์การศึกษา	๑๔
คุณค่าของภาพยนตร์การศึกษา	๒๕
ข้อเสนอแนะในการผลิตภาพยนตร์การศึกษา	๒๘
สิ่งที่ทำให้ภาพยนตร์มีประสิทธิภาพ	๒๘
การประเมินผลภาพยนตร์	๓๕

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๓	วิธีการคำนวณและการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๖
	การศึกษาค้นคว้า	๓๖
	ลักษณะของกลุ่มประชากร	๓๖
	ลักษณะของแบบสอบถาม	๓๘
	การทดลองแบบสอบถาม	๓๘
	การส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์	๓๘
	การรวบรวมข้อมูล เสนอเป็นตารางพร้อมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๐
บทที่ ๔	ผลของการวิจัยและอภิปรายผลของการวิจัย	๑๐๖
บทที่ ๕	สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๑๙
ภาคผนวก	.....	๑๒๘
บรรณานุกรม	.....	๑๔๘

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงความมุ่งหมายและประเภทของภาพยนตร์ที่ผลิต.....	๔๐
๒	แสดงจำนวนกล้องถ่ายภาพยนตร์ขนาด ๑๖ มม.....	๔๑
๓	แสดงจำนวนกล้องถ่ายภาพยนตร์ ๘ มม.....	๔๒
๔	แสดงจำนวนอุปกรณ์ประกอบกล้อง.....	๔๖
๕	แสดงจำนวนเครื่องมือประกอบการตั้งหน้ากล้อง.....	๔๗
๖	แสดงจำนวนอุปกรณ์ส่องสว่าง.....	๔๘
๗	แสดงจำนวนเครื่องล้างฟิล์มภาพยนตร์ของหน่วยงานต่าง ๆ.....	๔๙
๘	แสดงจำนวนอุปกรณ์ตัดต่อ.....	๕๐
๙	แสดงจำนวนเครื่องบันทึกเสียง.....	๕๑
๑๐	แสดงจำนวนอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นในการถ่ายทำภาพยนตร์.....	๕๒
๑๑	แสดงจำนวนหน่วยงานที่มีสถานที่อำนวยความสะดวกในการผลิตภาพยนตร์.....	๕๓
๑๒	แสดงผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการผลิตภาพยนตร์.....	๕๔
๑๓	แสดงจำนวนหน่วยงานที่มีและไม่มี การเขียนบทภาพยนตร์.....	๕๕
๑๔	แสดงเหตุผลที่ไม่มี การเขียนบทภาพยนตร์.....	๕๖
๑๕	แสดงสังกัดของหน่วยงานผลิตภาพยนตร์การศึกษา.....	๕๗
๑๖	แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ช่างงานในหน่วยงานผลิตภาพยนตร์.....	๕๘
๑๗	แสดงกำลังเจ้าหน้าที่ช่าง ทางด้านใบบ้าง.....	๕๙
๑๘	แสดงประเภทการฝึกของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผลิตภาพยนตร์.....	๖๐
๑๙	แสดงวุฒิของเจ้าหน้าที่ช่างงานในด้านการผลิตภาพยนตร์.....	๖๑
๒๐	แสดงรายได้ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผลิตภาพยนตร์.....	๖๒
๒๑	แสดงแหล่งที่มาของงบประมาณและรายได้.....	๖๓
๒๒	แสดงวิธีการส่วนการใช้จ่ายเงินงบประมาณและรายได้เฉลี่ยของ หน่วยงานผลิตภาพยนตร์.....	๖๔

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๒๓	แสดงค่าใช้จ่ายในการผลิตภาพยนตร์ เจียมแต่ละประเภท ทั้งชนิดค่าขาวและสี ๒๕
๒๔	แสดงค่าใช้จ่ายในการผลิตภาพยนตร์ สียงแต่ละประเภท ทั้งชนิดค่าขาวและสี ๒๔
๒๕	แสดงจำนวนเบอร์ด์ เซ็นส์ที่หวังผลจากฟิล์มที่ใช้ในการถ่ายทำ ๓๐
๒๖	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เจียม เรื่องประกอบ การสอน เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๑
๒๗	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ สารคดี (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๒
๒๘	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เผยแพร่กิจกรรมและผลงานของสถาบัน (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๓
๒๙	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์บันเทิง (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๔
๓๐	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ท่องเที่ยว (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๕
๓๑	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ประกอบการศึกษาวិชาการผลิต ภาพยนตร์ (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๖
๓๒	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เรื่องงานค้นคว้าวิจัย (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๗
๓๓	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์บันทึกข่าวและเหตุการณ์ (ภาพยนตร์ เจียม) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๘

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๓๔	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป (ภาพยนตร์เงียบ) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๓๘
๓๕	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียงประกอบการสอน เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๐
๓๖	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียงสารคดี เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๑
๓๗	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียงเผยแพร่กิจกรรมและผลงาน ของสถานี เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๑
๓๘	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ บันทึกเสียง (เสียง) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๓
๓๙	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ หองเที้ยว (เสียง) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๔
๔๐	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียงที่ใช้เป็นส่วนประกอบการศึกษา วิชาการผลิตภาพยนตร์ เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๕
๔๑	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียงเพื่อนกันกว่าวิจัย เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๖
๔๒	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ ข่าวและบันทึกเหตุการณ์ (เสียง) เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๗
๔๓	เปรียบเทียบการผลิตภาพยนตร์ เสียง เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชน ทั่วไป เมื่อ ๕ ปีที่แล้วกับปีงบประมาณที่ผ่านมา ๔๘
๔๔	แสดงจำนวนพิมพ์ของภาพยนตร์แต่ละประเภทที่ผลิต ๔๘
๔๕	แสดงแบบของการ์ตูนที่ผลิตเสียงภาพยนตร์ของหน่วยงานผลิตภาพยนตร์ ๕๐

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ท

ตารางที่

หน้า

๔๖	เปรียบเทียบการจ้างให้ผู้อื่นผลิตภาพยนตร์ในระยะ ๕ ปีที่แล้ว กับปัจจุบัน ะมาณที่เข้ามา	๕๑
๔๗	แสดงสาเหตุที่จ้างให้ผู้อื่นผลิต	๕๒
๔๘	แสดงเหตุผลที่หน่วยงานผลิตภาพยนตร์บางแห่ง ยังไม่มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษาบางประเภท	๕๓
๔๙	แสดงทัศนคติและความคิดเห็นต่อการผลิตภาพยนตร์เพื่อการ หน่วยโสตทัศนศึกษา หรือหัวหน้าหน่วยผลิตภาพยนตร์การศึกษา	๕๔
๕๐	แสดงถึงปัญหาและอุปสรรคในการผลิตภาพยนตร์การศึกษา	๕๕
๕๑	แสดงความต้องการในการปรับปรุงหน่วยงานผลิตภาพยนตร์	๕๕

รายการเลขภูมิประกอบ

เลขภูมิที่		หน้า
๑	เปรียบเทียบจำนวนนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๔ กับปี ๒๕๐๕	๒
๒	แสดงความมุ่งหมายและประเภทของภาพยนตร์ที่ผลิต	๔๓
๓	แสดงปัญหาและอุปสรรคในการผลิตภาพยนตร์การศึกษา	๕๓
๔	แสดงความต้องการในการปรับปรุงหน่วยงานผลิตภาพยนตร์	๑๐๑